

МЕХАНІЗМ І ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто основні функції фінансового менеджменту. Визначено, які саме кроки необхідно здійснювати для успішної реалізації цих функцій. Зазначено основний зміст механізму фінансового менеджменту.

Ключові слова: механізм, функції, фінансовий менеджмент, реалізація, фінанси.

Abstract

The article discusses the main functions of financial management. It is determined which steps must be taken for the successful implementation of these functions. The main content of the financial management mechanism is specified.

Key words: mechanism, functions, financial management, implementation, finance.

Вступ

У ході свого розвитку сфера дослідження фінансового менеджменту була значно розширена: якщо на ранній стадії в основному більшість зосереджувалася на фінансових проблемах нових компаній, потім на управлінні фінансовими інвестиціями та проблемах банкрутства, то зараз фінансовий менеджмент охоплює всі напрями управління фінансами підприємств в кожній галузі. Деякі питання функцій фінансового менеджменту останнім часом інтенсивно досліджуються в нових, відносно самостійних галузях знань – фінансовому аналізі, інвестиційному менеджменті, ризик-менеджменті та антикризовому управлінні фірмами, які стоять перед загрозою банкрутства. Необхідно підкреслити, що сьогодні механізм управління фінансами – це не лише сукупність його складових, а й певною мірою достатня цілісна система, причому різні компоненти взаємопов'язані і знаходяться в процесі розвитку та вдосконалення.

Теоретичною основою дослідження механізму і функцій фінансового менеджменту є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Власова Н., Малій О., Ситник Н., Смолінська С., Слюсаренко К. та ін.

Метою статті є дослідження механізму фінансового менеджменту; визначення заходів, які необхідно проводити для успішної реалізації основних функцій фінансового менеджменту; розкриття основних проблем та шляхів їх вирішення.

Результати дослідження

На сучасному етапі свого розвитку фінансовий менеджмент вважається наукою, яка динамічно розвивається, результати якої швидко втілюються в практику. Діяльність сучасного керівника підприємства не може бути ефективною без розуміння механізмів та основних функцій фінансового менеджменту.

Механізм фінансового менеджменту – це цілісна, взаємопов'язана та взаємодіюча система рівнів, систем забезпечення, методів, важелів та засобів прийняття та реалізації управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання [1].

У механізмі фінансового менеджменту розрізняють такі рівні:

- міжнародний (механізми управління фінансами транснаціональних корпорацій);
- національний (відноситься до механізмів управління фінансами комерційних суб'єктів у межах національної фінансової системи, конкретний зміст яких визначається національною законодавчою та нормативно-правовою базою, зокрема національними стандартами бухгалтерського обліку та звітності, податковим законодавством тощо);

- ринковий (специфіка фінансового менеджменту, зумовлена впливом ринкових регуляторів і механізмів, залежно від ринкової кон'юнктури, зміни поєднання товарних і фінансових ринків);
- відомчий (кожна галузь, суб'єкт якої працює на основі галузевих нормативно-методичних засад);
- галузевий (на механізми управління фінансами впливає законодавча та нормативна база, що регулює діяльність суб'єктів господарювання в окремих галузях) [2, 3].

Структура механізму управління фінансами включає такі елементи:

1. Національний нагляд та правове регулювання корпоративної фінансової діяльності. Регулювання фінансової діяльності підприємств через закони та інші нормативні акти є одним із напрямків реалізації внутрішньої фінансової політики держави. Законодавча та нормативна база політики регулює фінансову діяльність підприємств у багатьох формах.

2. Ринковий механізм, що регулює фінансову діяльність підприємств. Цей механізм в основному формується у сфері фінансових ринків, у розрізі окремих його видів і підрозділів. Попит і пропозиція фінансового ринку формують ціну (відсоткову ставку) і рівень котирування окремого фінансового інструменту, визначають доступність кредитних ресурсів у національній та іноземній валюті, виявляють середню прибутковість капіталу та визначають систему ліквідності єдиного фінансового інструменту, фондових та валютних інструментів, що використовуються під час заходу. З поглибленням ринкових відносин посилюватиметься регулюючий вплив ринкового механізму на фінансову діяльність підприємств.

3. Механізм внутрішнього регулювання окремих аспектів фінансової діяльності підприємств. Цей механізм регулювання формується в рамках самого підприємства і відповідно регулює певні оперативні управлінські рішення щодо питань його фінансової діяльності. Таким чином, багато аспектів фінансової діяльності регулюються вимогами статуту компанії. Деякі з цих аспектів регулюються корпоративними фінансовими стратегіями та цільовою фінансовою політикою для конкретних сфер фінансової діяльності. Крім того, суб'єкти господарювання можуть розробляти та затверджувати внутрішні правила та вимоги до окремих аспектів фінансової діяльності [3].

4. Специфічні методи та технічні системи управління фінансовою діяльністю підприємства. У процесі аналізу, планування та контролю фінансової діяльності використовується велика кількість методів і прийомів, за допомогою яких досягаються необхідні результати. Основними з них є методи: техніко-економічних розрахунків, рівноваги, економіко-статистичний, економіко-математичний та порівняльний.

Ефективний механізм управління фінансами може повною мірою реалізувати цілі та завдання, а також сприяти ефективній реалізації функцій управління фінансами компанії.

Фінансовий менеджмент найкраще функціонує при виконанні конкретних завдань для досягнення своєї основної мети. Ці функції підрозділяються на дві основні групи:

1) функції фінансового менеджменту як системи контролю (склад цих функцій у цілому характерний для будь-якого виду менеджменту, хоча необхідно враховувати його специфіку);

2) функція управління фінансами є особливою сферою управління підприємством (склад цих функцій визначається конкретними об'єктами управління фінансами). У найзагальнішому вигляді склад основних функцій фінансового менеджменту можна розділити на такі категорії.

З багатьох функцій фінансового менеджменту, які вважаються системою, найбільш важливі з них перераховані нижче [1, 4]:

- Довгостроковий фінансовий план компанії формується в процесі розробки фінансової стратегії. Це функціонує на основі стратегії економічного розвитку, яка прогнозує поточну ситуацію на фінансовому ринку та розробляє фінансову систему з цілями та показниками фінансової діяльності. Далі визначаються короткострокові цілі, які вирішуються на найближчий час і формується фінансовий план компанії. Це реалізується через визначення та вирішення пріоритетних завдань, які рухають компанію вперед у сфері фінансів.

- Необхідність створювати організаційні структури, що забезпечують прийняття та реалізацію управлінських рішень з усіх аспектів фінансової діяльності підприємства. Ця структура базується на ієрархії або функціях із закріпленням конкретних «центрів відповідальності». Реалізуючи дану функцію фінансового менеджменту, необхідно забезпечити постійну адаптацію цих організаційних структур до змін умов функціонування бізнесу та напрямків фінансової діяльності.

- Розробляти ефективні інформаційні системи, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень. У процесі виконання цієї функції необхідно визначити обсяг і зміст інформаційних потреб фінансового менеджменту, розробити зовнішні та внутрішні джерела

інформації для задоволення цих потреб, організувати постійний моніторинг фінансового стану підприємства та кон'юнктури фінансового ринку.

- Проаналізувати всі аспекти корпоративної фінансової діяльності. У ході реалізації цієї функції здійснюється швидкий і поглиблений аналіз окремих фінансових операцій, результатів фінансової діяльності окремих дочірніх компаній, відділень і «центрів відповідальності», сукупних результатів фінансової діяльності підприємства в цілому та окремих його напрямків.

- Здійснення планування фінансової діяльності за основними напрямками діяльності підприємства. Реалізація цієї функції фінансового менеджменту пов'язана з розробкою систем поточного планування та оперативного бюджетування за основними напрямками фінансової діяльності, в кожному структурному підрозділі та на підприємстві в цілому. Основою такого планування є формулювання фінансової стратегії компанії, яка потребує деталізації на кожному етапі її розвитку.

- Розробка ефективної системи стимулювання реалізації управлінських рішень у сфері фінансової діяльності. У процесі виконання цієї функції сформована система винагород і покарань для керівників і керівників кожного структурного підрозділу підприємства за виконання або невиконання встановлених планових фінансових показників, фінансових нормативів і планових завдань. Індивідуалізацію цієї системи заохочення забезпечило запровадження контрактної оплати праці керівників підрозділів та фінансових менеджерів підприємства.

- Ефективний контроль за виконанням управлінських рішень у сфері фінансової діяльності. Реалізація цієї функції фінансового менеджменту пов'язана зі створенням системи внутрішнього контролю підприємства, розподілом обов'язків контролю різних структурних підрозділів і фінансових менеджерів, визначенням контрольних показників і систем контрольних періодів, своєчасним реагуванням на результат контролю.

У функціональній групі фінансового менеджменту як особливої галузі управління підприємством в основному виділяють [5, 6]:

- Управління активами. Така функція фінансового менеджменту полягає у визначенні реальної потреби в певному виді активів та визначенні їх загальної суми відповідно до масштабів господарської діяльності підприємства, оптимізації складу активів з точки зору комплексної ефективності використання, забезпечення ліквідності окремих видів оборотних активів, прискорення їх кругообігу та вибору ефективної форми і джерел фінансування.

- Управління капіталом. При виконанні цієї функції визначаються загальні вимоги до капіталу для фінансування сформованих бізнесом активів, оптимізується структура капіталу для забезпечення його найбільш ефективного використання, розробляється система заходів щодо рефінансування капіталу в найбільш ефективні види активів.

- Управління інвестиціями. Така функція фінансового менеджменту полягає у формуванні найважливіших напрямків інвестиційної діяльності підприємства; оцінці інвестиційної привабливості окремих реальних проектів і фінансових інструментів, а також виборі найбільш ефективних з них; формуванні реальних інвестиційних планів і фінансових портфелів; виборі найбільш ефективної форми фінансування інвестицій.

- Управління грошовими потоками. Роль цієї функції управління фінансами полягає у формуванні припливу та відтоку коштів підприємства, синхронізації обсягів і часу, а також ефективного використання тимчасово вільного залишку грошових коштів.

- Управління фінансовими ризиками та запобігання банкрутству. Під час реалізації даної функції виявляються основні складові фінансового ризику, притаманні господарській діяльності підприємства, оцінка рівня цих ризиків та можливого розміру пов'язаних з ними фінансових втрат здійснюється на основі індивідуальних бізнес-контентів та всієї господарської діяльності. На основі постійного моніторингу виникає необхідність діагностувати ступінь загрози банкрутства та на високому рівні застосовувати корпоративні механізми антикризового фінансового управління.

Висновки

Отже, досліджено основні функції фінансового менеджменту та розглянуто його механізм. Слід зазначити, що найважливішими компонентами механізму фінансового управління є технології та програмне забезпечення. Тільки за наявності сучасних технічних засобів, оргтехніки, мережових і продуктових програм можна задовольнити сучасні вимоги, такі як кадрова робота, формування та використання інформаційних баз даних, фінансовий розрахунок і бюджетування.

Тому варто підкреслити, що основні функції фінансового менеджменту як особливої галузі управління бізнесом розглядаються в найбільш укрупненому вигляді. Враховуючи конкретну ситуацію підприємства як об'єкта фінансового управління та його основної форми фінансової діяльності, кожен з розглянутих функцій можна конкретизувати більш цілеспрямовано.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власова Н. О., П'ятак Т. В., Кочетова Т. І. Фінанси підприємств: навч. посібник : практикум. Х.: Світ книг. 2020. С. 312.
2. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2016. №2. С.71-74.
3. Ситник Н. С., Джиговська Л. І. Методика оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства: зміст та функціональні складники. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 46. Ч 2. С. 65-71.
4. Смолінська С. Д. Шляхи та резерви збільшення прибутку підприємства в умовах економічної кризи. Молодий вчений. 2018. №1. С. 987-989.
5. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси бізнесу. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. С. 432.
6. Слюсаренко К. В. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання. Молодий вчений. 2015. № 5 (20). С. 84-91.

Мороз Олена Омелянівна - доктор економічних наук, професор кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Мотрук Денис Анатолійович - студент групи МФКД-22м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: den2001fcsd@gmail.com.

Moroz Olena O. - Dr. Econ. Sciences, Head of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia.

Motruk Denys A. - student, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: den2001fcsd@gmail.com.